

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvaestio LXXVII. De remanentibus accidentibus in Sacramento. In Octo
Articulos diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

sensibilibus carnis vel sanguinis; v. g. colore, vel spissitudine, conseruata quantitate, & alijs accidentibus occultioribus, quæ sufficerent ad conseruandam panis, & vini substantiam; & tunc etiam sub tali specie carnis, & sanguinis, manet Christus sacramentaliter.

⁵⁴ Quod si tamē esset specierum mutatio, vt substantia panis, aut vini nequiret cōseruari (vt si totum temperamentum intrinsecū mutaretur) tunc non maneret ibi Corpus Christi sacramentaliter. Gabriel tamē & Alex. Afensis existimant, quando diuinitus mutantur species sacramētales, verē poni ibi carnem Christi naturalē in specie naturali. Verūm, etsi hic modus Deo sit possibilis, credibile tamen non videtur, quod eo vtatur, saltem ordinariē, vt illi putant. Primō, Quia interdum ista species carnis & sanguinis diu perseverat, & sensim nigrescit, & corrumpitur; vt patet in multis locis: Corpus autē Domini & Sanguis est incorruptibilis. Secundō, Quia vbicunque est Corpus Domini, ibi etiam est Sanguis, & Anima, iuxta

Concilium Trid. sess. 13. c. 3. nam partes Domini nunquā ampliū separabuntur. Atqui non est probabile in illa portiuncula carnis, tot annis manere Sanguinem eius & Animam. Tertiō, Quia non est credibile, quando Sanguis miraculosē manat ex hostiā, esse Sanguinem Domini in propria specie. Nam Sanguis Domini non potest esse extra venas, & manere extra corpus; vt patet ex Concil. Trid. Est ergo quiddam miraculo efformatū; ad significandū, ibi latere corpus viuū habens sanguinē.

Notandū Tertiō, Si Sacerdos non abhorreret, posset illam speciem, quæ in carnē verā videtur, sumere in sacrificio; quia nullum est præceptum, quod prohibeat; & pertinet illa sumptio ad sacrificij complementū. Melius tamen existimatur, vt ad fidelium consolationem, Christi que laudem conseruetur. Quod cum sit, nō est opus aliam hostiam, vel aliud vinum consecrare: tūm quia id nō esset complere sacrificiū inchoatum, sed nouū instituire: tūm quia Summus Sacerdos Christus cōsetur tunc dispensare, ne sacrificiū debeat cōsumi.

Concil. Trident.

⁵⁵ An sic mutata species possit sumi.

An debeat fieri noua consecratio.

QVÆSTIO LXXVII.

De Accidentibus remanentibus in Sacramento.

In Octo Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum Accidentia remaneant sine subiecto in hoc Sacramento?

¹ **R**espondetur: Accidentia panis & vini post consecrationem remanent sine subiecto. Intellige, de tota collectione. Et sic est fide tenendū. Probatur Primō, ex Concilio Constantiensī sess. 8. vbi damnatur iste articulus Wicleffi: *Accidentia panis nō manent sine subiecto.* Itē ex Concil. Lateranensi magno sub Innocētio III. Florentino, & Tridentino supra q. 75. a. 2. n. 32. citatis. Idem docet Cyprianus ferm. de cenā Domini: *Panis iste non effigie, sed natura mutatus; omnipotentia Verbi factus est caro.* Cyrillus Hierosolym. *sub specie panis datur tibi Corpus; sub specie vini datur tibi Sanguis.* Vide Ambrosium, Gregorium, Cyrillum Alexandrinū, & alios supra q. 75. a. 2. n. 33. citatos. Docent enim communiter Patres, Christi Corpus, & Sanguinem nobis exhiberi sub specie panis & vini, substantiā illorum mutatā.

Probatur Secundō, Fide tenendum est, substantiā panis & vini desinere, & accidentia remanere: ergo remanent sine subiecto. Nō enim inexistunt Corpori Christi, vt etiam fides docet; alioqui Corpus Christi esset album, rotundum, liquidum, fragile, atque adeo passibile: imō nec possunt illi inexistere, quia existunt diuisibiliter; Christi autem Corpus existit indiuisibiliter. Neque etiam inexistunt aëri, vt rectē probat D. Thomas.

DVBIVM I.

Quomodo possit fieri, vt Accidentia sine subiecto, cum accidentis esse sit inesse: & accidens omne debeat indiuiduari à subiecto?

² **R**espondeo, Thomas Waldensis tom. 2. c. 76. adfert multa testimonia veterum Philosophorū, qui censebant accidens posse esse sine omni

subiecto. Inter SS. Patres Basilius hom. 2. & 6. Hexameron docet lucem illam, quæ fuit creata primo die, fuisse absque subiecto & vehiculo, vsq; ad diem quartum, quando conditū est corpus solare, in quo lucem illā putat fuisse repositam: tri-duo autem præcedente, effecisse diem radiorum emissionē, noctem verō eorumdem retractionē. Basilium sequitur Procopius Gæsus in 1. c. Gen. & Damasc. lib. 2. de Fide c. 7. Hęc opinio, etsi vera non sit, non tamē est impossibilis, vt quæ à clarissimis ingenijs asserta sit. *Sicut enim, (vt rectē Basilius hom. 6.) aliud est albedo, aliud corpus, quod per illā fit album; sic aliud est lux, aliud corpus lucidum: & quāuis nos, inquit, ea separare non possumus, nisi cogitatione, Deus tamen re ipsa illa separare potest.* Ratio est, Quia actu inexistere non est de ratione formæ accidentariæ; sed est tantummodò modus quidam illius necessarius, vt conuenienter natura suā exiatis, & subiectum perficiat. Quod confirmatur; quia hæ formæ à Deo institutę sunt, vt perficiant & exor-nent substantias creatas, quæ secundum se alioqui imperfectę sunt & informes: ergo habent propriā & distinctam entitatem, & perfectionē; ergo vnio cum substantia non est de essentia illarum; sed solummodò quædam illarum modificatio in modo existendi. Nunquam enim de essentia rei absolute, potest esse vnio ad aliquid extrinsecum. De quo vide Scotum dist. 12. quæst. 1.

Neque verum est, accidentia indiuiduari à subiecto, nisi vt à causa extrinseca, & potius in fieri quàm in facto esse: nam intrinsecè indiuidua sunt per suam intrinsecam differentiam indiuidualem.

Accidentia posse esse sine omni subiecto, & Philosophi & SS. Patres senserunt.

Probat idem ratione.

An accidentia indiuiduantur à subiecto.

DVBIVM II.

Vtrum, vt Accidens per se existat, debeat illi addi aliquis modus positius, qui sit veluti subsistentia per se?

³ **C**aietanus hoc loco affirmat, docetque hunc modum tribuere quantitati vim substantiæ, & materiæ

Caietanus hunc modum admittit.

& materia prima; ita ut per eum fiat vice materia & vice-substantia; possitque subire munus materiae & substantiae in excipiendis, & sustentandis alijs accidentibus. Alij admittunt quidem modum positivum, non tamen tribuunt ei omnia quae Caietanus, sed solum, quod faciat accidens per se existere.

4 Probabilis negatur.

Respondeo, & Dico Primò, Probabilis est nullum modum, vel entitatem positivam requiri, ut accidens per se subsistat. Ita Scotus dist. 12. q. 1. & Dominicus Soto dist. 10. quest. 2. art. 2. & insinuat D. Thomas hoc loco.

Probatur Primò, Quia hic modus, seu haec entitas, vel est substantia vel accidens. Non est substantia; tum quia in Eucharistia nulla est substantia praeter Corpus Christi; tum quia, si esset substantia, deberet esse subiectum accidentis; & sic accidentia non essent ibi sine subiecto, quod est contra fidem, ut patet ex dictis. Non etiam est accidens; quia nihil iuaret alia accidentia ad existendum per se; nam ipsummet egeret alio modo ad sic existendum; & iste rursus alio, sicque in infinitum. Si dicas, Esse modum accidentalem oppositum inherentiæ actuali accidentis. Contra: Quia hic modus nihil iuaret, cum sit res maxime imbecillis, tota pendens ab ipsa accidentis substantia.

Probatur Secundò, Quia anima rationalis, dum separatur à corpore, non accipit tale modum positivum existendi per se, sed manet in sua existentia priuata modo unionis cum corpore; cum tamen ipsa sit substantia, quae longissimo tempore mansura est separata, & suas functiones obitura; ergo non est credibile accidens accipere talem modum à sua natura tam alienum; praesertim cum breui tempore vel sit perituum, vel materiae uniedu. Antecedens patet, quia alioquin non appeteret unionem corporis.

Obiectio.

Dices Primò, Per hunc modum accidentia perfectius existent per se; eruntque aptiora ad recipienda & sustentanda alia accidentia; ergo hic modus non est negandus. Respondeo Primò, Admisso Antecedente, nego Consequentia: Quia cum hic modus non resultat naturaliter ex separatione accidentis, non est etiam credibile dari à Deo supernaturaliter; tum quia non datur animae rationali separate; tum quia sine hoc modo possunt accidentia seorsim à subiecto existere, quantum satis est ad occultandum Corpus Domini, & ad sustentanda alia accidentia. Vnde superuacuum est imaginari perfectiorè modum; praesertim cum hic non agatur de accidentibus illis perficiendis.

Solutio.

Respondeo Secundò, Negari etiam potest Antecedens, saltem ex parte: nam accidens, quod est subiectum alterius accidentis, ut quantitas coloris, per suam entitatem illud recipit & sustentat; neque ad hoc officium ille modus quidquam iuuat.

Dices Secundò, D. Thomas hic ad 4. ait, *Accidens dum per se subsistit esse compositum ex esse, & quod est*; ergo vult accidenti tunc addi nouum modum existendi per se.

Illustratur mens Diuini Thomae.

Respondeo, Solum vult dicere, accidentia, dum inhaerent subiecto, non considerari ut formas, quae habeant esse; nam solum esse non sibi, sed subiecto habent: cum autem separata sunt, tunc considerari ut habentia esse; quia non applicant alteri, sed sibi tantum illud habent. Per esse autem intelligit existentiam, ad quam tunc comparatur accidens; ut subiectum ad suam formam, iuxta

D. Thomam. Et hoc sensu dicit tunc accidentia composita ex esse, & quod est.

Dico Secundò, Ut accidentia per se subsistant, satis est, ut illorum existentia vel entitas actualis, diuina virtute, substracto subiecto, conseruetur seu continetur. Insinuat D. Thomas hic in Corpore; & docet optimè Scotus. Ratio est; Quia illorum accidentium natura seu entitas actualis, prior est naturà quam unio cum subiecto: ergo potest conseruari desinente illa unione; quia id quod prius est, potest conseruari sine posteriore.

Aduertendum autem, hanc conseruationem posse dupliciter fieri. Primò, Per solam actionem conseruatam, quae Deus illam formam antea conseruabat in subiecto, nullà creaturà effectiue intrinsecè cooperante: haec enim actio continuata sufficit, ut accidens maneat existens euanescente subiecto: Nam subiectum nullum influxum effectiuum habebat in illud accidens; sed solum materialiter illud excipiebat; id est, ei uniebatur: unde fiebat ut conuenienter naturae suae existeret. Quare non est imaginandù, Deum substracto subiecto supplere vicem subiecti vel materiae: cum causalitas materiae vel subiecti non possit suppleri per aliquem effectiuum influxum: consistit enim in quadam intima unione formae, & subiecti; quae unio necessariò perit desinente subiecto, quamuis maneat idem prorsus influxus Dei in ipsam entitatem formae. Secundò, Fieri potest haec conseruatio extra subiectum, per nouum aliquem influxum Dei; quando videlicet ipsum accidens etiam à subiecto effectiue conseruabatur: tunc enim non sufficit antiquus influxus Dei; sed opus est nouo, quo suppleatur influxus subiecti, vel causa creata; ut per se constat. *Vide lib. 12. de Perfectionibus diuinis cap. 10. num. 111. ubi ostenditur quo pacto species Eucharistica per se, nulli subiecto inmixta consistat. Vide etiam lib. 3. de Summo Bono cap. 4. num. 48. & sequentibus, ubi latè probatur eandem actione secundum substantiam, accidens conseruari in subiecto & extra.*

5 Ut accidens per se subsistat, sufficit conseruatio in fluxus actualis.

6 Dupliciter potest accidens extra subiectum conseruari.

ARTICVLVS II.

Vtrum Quantitas panis & vini sit aliorum accidentium subiectum?

Quidam existimant omnia accidentia in Eucharistia sine subiecto existere; neque quantitatem esse subiectum reliquorum. Ratio illorum est; Quia quantitas non est res aliqua distincta à substantia, & qualitibus; sed est dumtaxat modus quidam illorum, per quem intrinsecè extenduntur: dicunt enim materiam & formam substantialem, & qualitates corporales per se esse extensas intrinsecè & proprio modo extensionis; in qua extensione possint diuinitus conseruari, reliquis omnibus, quae realiter ab ipsis distinguuntur, abolitis: unde nihil opus esse alia quantitate distincta. Ita Occam in 4. q. 7. Gabriel lectione 44. in Canonem; & aliqui alij. Quae sententia facile defendi potest, & mihi praeter ceteris placet.

Verum receptior sententia est, Cetera accidentia esse in quantitate, tanquam in subiecto. Ita D. Thomas hic, & Scotus dist. 12. qu. 2. & alij passim eadem dist. Quae ad meliorem intelligentiam, sic videtur explicanda. Ut quantitas statuatur esse quoddam accidens à ceteris distinctum realiter, magnam habens conformitatem cum materia prima, quod partes materiae & formae extendat,

6 Prior sententia negans, & facile defendi potest.

7 Altera sententia communior a firmans.

Quid quæ-
ritas, & ad
quæ vim.

tendat, efficiatque vt alia firmiter sit extra aliam, neque possint esse naturaliter simul: Sine hac autem quantitate partes materiæ posse esse simul, & confluere in punctum; vnde essent ineptæ ad recipiendam actionem rerum naturalium. Itaque Deus ab initio creauit materiã primam sub quantitate, per quam expanderetur, & idonea fieret ad formas accidentarias, & substantiales recipiendas. Vnde quantitas est prima dispositio materiæ, mediante quâ recipit alias dispositiones, sic vt hæ immediatè insint quantitati; & per quantitatem insint materiæ. Quò fit, vt subtractã materiã, & conseruatã quantitate, reliqua accidentia naturaliter remaneant in quantitate, tanquam in suo immediato subiecto; ita vt nulla in illis fiat mutatio quoad inhærentiam, seu vnionem cum subiecto; sed solum in quantitate.

Probarur
Ratione.

Probat hanc sententiam D. Thomas tribus rationibus: quæ quia facillè solui possent, adde tres alias. Prima est; Quia, nisi illa accidentia essent in aliquo communi subiecto, non haberent inter se aliquam connexionem: vnde facillè exciderent ex se inuicem; neque se mutuo necessariò comitariantur, dum aliquod ex illis moueretur loco. Secunda, Quia non posset dari commoda ratio, cur species viniu hostiæ nõ possent penetrare species alterius hostiæ; si nulla est ibi quantitas impediens penetrationem: nam quantitates propriæ singularum specierum possunt se mutuo penetrare per intimam præsentiam; nam calor penetrat colorem, & contrã. Tertia, Quia agens naturale nõ posset hostiam naturaliter calefacere, si non subesset quantitas, quia non potest naturaliter calorem producere extra subiectum. Hoc enim esset creare. Sed, vt verum fatear, & hæ rationes non difficulter solui possunt. Quare prior sententia mihi magis probatur. Vide lib. 12. de Perfect. diuini cap. 16. num. 112. & 113.

ARTICVLVS III.

Vtrum Species possint aliquid extrinsecum immutare?

8
Responso
est affir-
mans, &
patet expe-
riencia.

Respondeo, Certum est species sacramentales posse immutare res extrinsecas. Patet experientia: nam immutant oculos, sensum gustandi, odorandi, & tangendi: item calefaciunt & refrigeriunt. Ratio est, Quia istæ species non à subiecto, sed ex se habent vim agendi: vnde calor separatus nõ minùs est actiuus, quàm immerfus materiæ. Confirmatur, Quia existeret per se, non impedit actionem, sed potiùs iuuat, expedit ipsam vim ab impedimento materiæ: Vnde, quidquid species possunt, dum existunt in substantiã, possunt etiam separatim.

Quomodo
species
vini, vinum
signant.

Dices, Species vini, dum existunt in substantia vini, possunt producere vinum; si liquor idoneus admisceatur. Atqui hoc non possunt separata: quia non agunt in virtute substantiæ vini; vt quæ tunc non existat. Respondeo, Si accidentia vini, cum inhærent substantiæ vini, possunt per se ex alio liquore vinum generare, non concurrente immediatè ipsa substantia vini (vt videtur sentire Thomistæ): etiam id possunt dum separata sunt. Nam tota actio est ab ipsis accidentibus; ipsa enim sunt virtus substantiæ. Quod si substantia vini immediatè debet cooperari (vt vult

Scottus dist. 12. q. 3.) accidentia per se non possunt vinum generare; sed causa vniuersalis supplet quod ipsis deest, scilicet influxum, quem haberet substantia, si adesset: & simili modo supplet influxu formæ, dum species vini calefacta, vel frige facta, reducant se ad suam naturalem temperiẽ.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Species possint corrumpi?

Respondeo, & Dico Primò, Certum est, species sacramentales posse corrumpi, & desinere esse, vt experientia docet. Ratio est, Nam cum hæ sint in quantitate, vt in subiecto, possunt actione agentium naturalium similiter corrumpi introductis contrarijs qualitibus, sicuti si substantia panis & vini subesset.

9
Affirma-
tur.

Vtrum autem ipsa quoque quantitas, quæ est aliorum accidentium subiectum, corrumpi vel alterari possit, dubium est ad physicam pertinens. Si enim quantitas est coeua materiæ, & nihil quantitatis in mundo oritur, vel perit, sed eadem semper manens expanditur per rarefactionem, & contrahitur per condensationem, vt magni tenent Philosophi; sic nihil quantitatis perit desinentibus speciebus. Si autem tota quantitas in singulis rerum generationibus, & corruptionibus perit, sicut vult D. Thomas cum suis, concedendum est etiã quantitatem ipsam desinentibus speciebus interire, non per corruptionem propriè, cum nullum subiectum subsistat, sed per quandam veluti annihilationem, Deo desinente illam conseruare. Quando enim actio causæ naturalis adeò inualescit in species, vt iuxta naturæ ordinem substantia panis & vini deberet corrumpi, & consequenter eorum quantitas, tunc quoque Deus desinet illam quantitatem in Eucharistiã conseruare, sicutque in nihilum recidere.

10
An quanti-
tas possit
corrumpi
in Eucha-
ristiã.

Dico Secundo, Quando species sacramentales adeò immutantur per causas naturales, vt iuxta naturæ ordinem non posset amplius natura panis vel vini sub illis conseruari, eodẽ momento quo desineret panis vel vinum, desinet ibi esse Corpus Christi. Est certa. Et Ratio est, Quia Corpus & Sanguis Christi succedunt in locum substantiæ panis & vini; vnde respectu mutationum, quæ sicut circa species, sic se habent, sicut se haberent substantiæ panis & vini, excepta informatione: ergo desinunt, quando desineret substantia panis & vini. Vide Gabrielem lect. 34. in Canonem Missæ.

10
Quando
desinat esse
Corpus
Christi sub
speciebus.

ARTICVLVS V. & VI.

Vtrum in Speciebus sacramentalibus possit aliquid generari vel nutriri?

Respondetur Affirmatiuè. Est cõmunis sententia, & constat experientia. Si enim hostiæ multæ comburantur, generantur cineres. Si nimis diu asseruentur, generantur vermes. Et posset homo illis speciebus in magnã quantitate sumptis per totam vitam sustentari.

11
Affirma-
tur.

Sed difficile est explicare, quomodo id fiat. D. Thomas refutat hęc tres sententias.

11
Tres sen-
tentia
quomodo
aliquid
generetur
ex specie-
bus.

Prima est, Generationem, quæ videtur fieri ex speciebus sacramentalibus, fieri ex aere circumstante: quod bene refutat.

Secunda est, Redire substantiam panis & vini in termino corruptionis specierum: quod refutat duabus rationibus; quarum secunda est bona, & sufficiens; sed prior est valde difficilis. Nam certum est, diuina virtute fieri posse, vt tunc substantia panis, & vini redeat absque vlla conuersione Corporis Christi in illam: quia nihil substantia panis permansit in Corpore Christi; vnde etiam si Corpus Christi nihil perdat, substantia panis potest restitui. Neque exemplum, quod adfertur a D. Thoma de aere verso in aquam, qui redire non potest, nisi aqua reuertatur in aërem, ad rem facit: quia hic in termino conuersionis, scilicet in aqua in quam aër conuersus est, manet aëris materia: vnde aër non potest redire, nisi illi sua materia restituatur, ac proinde nisi aqua reuertatur in aërem. In Corpore autem Christi, in quod conuertitur panis, nihil manet panis: vnde, vt panis redeat, non est necesse Corpori Christi quidquam detrahi. Deinde certum est apud omnes Theologos, etiam Diuum Thomam Deum posse eandem numero materiam, vel substantiam reparare. Quare dum hic dicit, *hæc fieri non posse*, explicandus est D. Thomas, non posse fieri ex vi institutionis huius Sacramenti: quia non habent necessariam connexionem cum eâ. Vide Caietanum.

Tertia Sententia, quam refutat D. Thomas, est, Materiam panis redire; quam ideò rejicit, quia non est ponendum hic aliquod miraculum, nisi quod ex ipsâ cõsecratione necessariò sequitur.

Sententia D. Thomæ.

Vnde tandem ipse concludit, melius dici quòd ipsi quantitati miraculosè detur, vt fit primum subiectum subsequentiõum formarum substantia- lium: quod etiam tenent quidam alij Thomistæ, vt Ferrariensis lib. 4. contra gentes cap. 66. Insi- nuat Henricus Quodlibeto 8. qu. 36.

12 Non placet.

Verùm hæc sententia videtur omnino impossi- bilis, vt ostendit Scotus dist. 12. qu. 3. Primò, Quia inter quantitatem & formam substantialem non potest esse vnio substantialis constituens sub- stantiam; cum quantitas sit accidens. Secundo, Quia sequeretur vermẽ genitum ex illis specie- bus; non constare vera & substantialem materia, quæ tamen non minus est de ratione substantia- corporis, quàm forma, sed accidente, scilicet quantitate materia: & sic esse vermẽ mathe- maticum, non naturalem, nisi ratione forma: quod sanè esset monstrum inauditum. Idẽm se- queretur de homine, si longo tempore istis spe- ciebus alatur. Imò sequeretur plurimas res con- stare quantitate, tamquam parte essentiali, vel totas, vel secundum partem; & talium rerum fieri generationes vsque ad finem mundi. Tertio, Sequeretur mundum sensim exhauriri suâ primæ- uâ materiâ, nec vnquam eam restitui.

13 Sententia rector.

Quare dicendum est: Quando alteratio spe- cierum sacramentalium eouque processit, vt ne- cessario substantia panis & vini, si subisset, de- beret desinere, & alia forma substantialis intro- duci; eo ipso momento diuina virtute substitui materiam, ex qua res gignatur. Ita Guil. Occam in 4. qu. 7. Gabriel lect. 45. in Canonem. Du- randus dist. 12. qu. 7. & Scotus dist. 12. quæst. 6.

Explicatur, quomodo ex specie- bus aliquid generetur.

Quæ sententia sic explicatur. Primò, Fit intro- ductio dispositionum in quantitate hostia à cau- sa naturali, v. g. ab igne. Secundo, Posita vltima dispositione, v. g. calore octo graduum in spe-

ciebus, Deus per creationem substituit materiam. Tertio, Quantitatem illam affectam noua dispo- sitione immergit materiâ, vel certè ipsa quanti- tas naturaliter se illi vnit, cum sit illi intimè præ- sens. Quarto, Causa naturalis per dispositionem introductam concurrat naturaliter cum Deo, tan- quam primâ causâ, ad producendam formam ignis ex eadem materiâ. Hæc sententia euitat omnia incommoda aliarum sententiarum; & iuxta illam, mundus non priuatur suâ primigeniâ ma- teriâ: & optimè saluat actionem rerum natura- lium; neque multiplicat miracula sine necessitate; nam institutio huius Sacramenti necessariò hæc omnia postulabat: alioqui industria humana po- tuisset hoc mysterium comprehendere.

ARTICVLVS VII.
Verum Species Sacramentales frangantur?

R Espondetur, Species Sacramentales frangi, & diuidi: Corpus tamen Christi non frangi proprie, nec diuidi; sed totum manere sub singulis partibus. Dicit tamen frangi, per denominationem extrinsecam; quia illud frangitur, sub quo ipsum realiter est præsens per modum continui, & post fractionem per modum discreti.

14 Christus hic proprie non frangitur, nisi per & proprie species.

Notandum est, Patres interdum dicere ipsum Corpus Christi *videri, tangi, dentibus atteri*. Chry- sostomus hom. 83. in Ioannem, *Ipsam vides, ipsum tangis, ipsum comedis*. Homil. 45. in Ioannem. *Non tantum se videri permittit, sed & tangi, & manducari, & dentes carni sue insigi*. Homil. 24. in priorem ad Corinth. *Quod in cruce passum non est, id in oblatione patitur, & propter se frangi sustinet, vt omnes satiet*. Similia habet Cyrillus lib. 12. in Ioannem cap. 58. Sensus autem est Christum in Sacramento non solum videri, tangi, comedi, sicuti in nudo signo; quomodo videntes, aut contrectantes imaginem Christi, dicimur videre & contrectare Christum; & quomodo Iudæi comedentes Agnũ paschale manducabant Christum: sed etiam realiter sub illis signis esse præsentem, illisque tegi, & velari, vt per illa, velut per quoddam velum, ipsum reuera videamus, tangamus, comedamus, sicuti substantia per sua accidentia videtur, & tangitur. Iuxta quem modum Dominus Lucæ 8. v. 46. muliere sumbriam tangente dixit, *Tergit me aliquis*, Et quomodo in Scripturis Angeli dicuntur videri in formâ assumptâ.

Quo sensu dicitur hic Christus videri, tangi &c.

ARTICVLVS VIII.

Verum aliquis liquor vino conse- crato possit admisceri?

R Espondeo, & Dico Primò, Possè alios li- quores speciebus Sacramentalibus misceri; id enim experientia constat.

15 Alij liquo- res non Sanguinis, sed specie- bus miscer- tur.

Dico Secundo, Isti tamen liquores nõ miscen- tur proprie ipsi Sanguini. Ratio est; quia ad mix- tionem requiritur interpositio, contactus, & vnio: Sanguis autem Christi non potest per se tangi, aut diuidi ab alio liquore externo, cum sit intra sua vasa in Corpore Domini.

Dico Tertio, Si liquor iste vincatur a specie- bus Sacramentalibus, non vertetur in Corpus Domini.

Quid si liquor mixtus adhaerens ad speciem Sacram.

Domini: nam hæc conuersio non fit, nisi per verba consecrationis: sed vertetur in substantiam vini, quia species vini ita agunt, ac si vini substantia adhaeret: atqui, si vini substantia adhaerisset, conuertissent liquorem adfusum in vinum; ergo similiter modo.

16 Vini non consecrati mixtione non desinet Sanguis Domini.

Dico Quartò, Si vino consecrato infundatur vinum non consecratum eiusdem speciei, non desinet ibi esse Sanguis Christi etiamsi fiat mixtio per totum. Est communior sententia Doctorum.

Probat; Nam ex altera sententia, quam videtur tenere D. Thomas, sequuntur aliquot graua incommoda. Primò, Si duo calices vini consecrati inter se miscantur, desinere ibi Corpus & Sanguinem Domini; quod haud dubiè falsum est: nam olim in primitiua Ecclesia, quando communicabant fideles sub vtrâque specie, dubitandum non est, quin sæpè ex vno vase in aliud, scilicet ex maiore in minus, vinum consecratum infundere oportuerit: quòd si tunc desisset ibi esse Sanguis Domini, Ecclesia grauius decepta fuisset. Secundò, Si vinum consecratum vnus calicis vehemētius agitetur, desinet ibi esse Sanguis Domini: nã

partium diuisio, & mutua interfectio corrumpet priores species. Omitto alia.

Quare ad rationem sententia: contraria: Respondeo, in continuo homogeneo non dari minimam partem inexistentem. Vnde quantumuis se mutuo partes vini intersecant, numquam se per hoc corrumpunt: nam hoc ipso, quo se vicissim intersecant, etiam inter se continuantur, sic vt se mutuo conferuent. Deinde, etiamsi daretur minima pars inexistentis, non tamen est necessarium; vt infra minimam se intersecant; potest enim interfectio sistere, quando deuentum fuerit ad minimas.

17 Respondeo, potest sententia ratio- nibus.

Dices ex Paludano, Ergo si gutta vini consecrati immitteretur in vas vini non consecrati, non desineret ibi esse Corpus Domini: quod videtur absurdum. Respondeo, Id non esse absurdum, sed verissimum. Vnde hoc vinum ad vsus sacros esset deputandum: Nam totum quodammodò est benedictum, ratione contactus; quamuis non sit consecratum. Neque videtur probandum, quod ait Sorus, tale vinum habendum, vt vinum comune.

Obiectio de gutta vini consecrati labente in vas plenum non consecratum.

QVÆSTIO LXXVIII.

De Forma Sacramenti Eucharistiæ.

In Sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum hæc sit Forma huius Sacramenti, Hoc est Corpus meum. Hic est calix Sanguinis mei?

Respondetur Affirmatiuè. Ratio est, Quia hæc forma significat consecrationem materiae; & in personâ Christi profertur, ac proinde significat id, quod est proprium huius Sacramenti: ergo est vera forma huius Sacramenti.

Duplex differentia inter Eucharistiam & reliqua Sacramenta.

Vbi nota duplicem differentiam inter hoc Sacramentum & alia: Prior est, quòd hoc Sacramentum consistat in consecratione materiae, id est, in eo, quod materia mutetur in rem sacram; nempe in Corpus, & Sanguinem Domini: alia consistant in vsu materiae. Hinc fit, vt forma Sacramenti Eucharistiæ debeat significare materiae consecrationem, id est, conuersionem in rem sacram; aliorum formæ vsu materiae.

Alterà differentia est, quòd reliqua Sacramenta perficiantur à Ministro, vt Minister est; non autem vt immediatè representat personam Christi, sed vt est distincta persona, habens potestatem à Christo deriuatam. Vnde quando dicit, *Ego te baptizo*: (Ego) supponit pro Petro, Paulo, Christi ministro: & verbum *Baptizo* significat proprium actum ministri: neque dicitur operari minister in persona Christi, nisi quatenus potestate Christi operatur. Sed hoc Sacramentum perficitur à Ministro, vt immediatè representat Christi personam; sicut Lex vetus data ab Angelo, vt immediatè representante personam Dei: vnde

Angelus sæpè dicebat, *Ego Dominus*. Patet id ex forma huius Sacramenti, *Hoc est Corpus meum*; id est, non Petri, non Pauli, sed Christi.

DVBIVM I.

Vtrum his verbis fiat consecratio ab Ecclesia?

Omissio errore nostrorum hæreticorum, qui non agnoscunt vllam conuersionem, & negant formas consecratorias Sacramentorum: quidam Græci recentiores docent, non solis illis verbis consecrationem fieri; sed quasdam preces esse necessarias, quæ aliquamdiu post illa verba in illorum Liturgia profertur; nempe hæc, vel similia: *Spiritus tuum sanctissimum dimitte nunc quoque, Domine, in nos, & in hæc dona sancta propostæ, vt superueniens sancta sua presentia sanctificet & efficiat hunc panem Corpus sanctum Christi tui, & calicem hunc pretiosum Sanguinem Christi tui*; quibus verbis recitatis, dicunt fieri conuersionem. Vnde mox Sacerdos gratias agit Deo, quòd hæc dona sanctificare dignatus sit, vt patet in Liturgia S. Iacobi. Ita docet Nicolaus Cabasilas in expositione Liturgiæ cap. 29. & 30. & quidam alij: contra quos agit Bessarion Cardinalis in proprio opusculo.

Græcorum opinio.

Verùm dicendum est, Consecrationem non fieri illis precibus, vt Græci volunt, sed solis verbis Domini, *Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus*; vel quod idem est, *Hic est calix Sanguinis mei*. Est ita certum, vt contrarium sit erroneum. Nam Concilium Florentinũ in instructione Armenorum hoc expressè docet, tanquam Doctrinam Ecclesiæ, non repugnantibus Græcis. Forma, inquit, huius Sacramenti, sunt verba salutatoris, quibus hoc Sacramentum conficitur: Sacerdos enim

Nicolaus Cabasilas.

Bessarion.

Sententia Catholicae reijcit Græcorum preces vt necessarias in consecratione.

Florentina.

LII iij in persona